

ІНСТИТУЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ПОСИЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ КРАЇН ЄС В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

©2026 ДОНКОВЦЕВ Д. О.

УДК 330.322:004.9(4-672ЄС)
JEL: F15; F21; O33; O38

Донковцев Д. О. Інституційно-економічний механізм посилення інвестиційної привабливості країн ЄС в умовах цифрової трансформації

Актуальність дослідження зумовлена тим, що цифрова трансформація посилює конкуренцію країн ЄС за інвестиційний капітал, але її результати залишаються неоднорідними: розвинена цифрова інфраструктура, електронні сервіси та високотехнологічна спеціалізація не завжди забезпечують відповідне зростання інвестиційної привабливості. Мета статті полягає в розробленні інституційно-економічного механізму посилення інвестиційної привабливості країн ЄС в умовах цифрової трансформації на основі комплексної типологізації країн за характером перетворення цифрового потенціалу бізнес-середовища на інвестиційні результати. Використано інтегральний, кластерний, факторний і регресійний аналіз, а також системний, інституційний і структурно-логічний підходи; обробка даних виконано в Microsoft Excel, багатовимірний статистичний аналіз – у Statistica. Досліджено 27 країн ЄС за 2015–2024 рр. на основі інтегральних індексів інвестиційної привабливості та цифровізації бізнес-середовища. За результатами дослідження виокремлено два кластери країн, встановлено перехідну зону між ними та визначено шість факторів, які пояснюють 82,96% загальної варіації показників. Порівняння кластерних позицій, факторних профілів і результатів регресійного аналізу дало змогу виокремити синергічну, компенсаторну, дисбалансовану та інверсійну моделі цифрово-інвестиційної взаємодії. Встановлено, що близькі рівні цифровізації можуть супроводжуватися різною інвестиційною результативністю, оскільки вона залежить від інституційної якості, фінансової спроможності, макроекономічної стійкості та структурних характеристик національних економік. Наукова новизна полягає в удосконаленні організаційно-економічних засад посилення інвестиційної привабливості ЄС через розроблення дворівневого інституційно-економічного механізму, що поєднує загальноєвропейське ядро з адаптивним модельно-орієнтованим контуром, диференційованим відповідно до чотирьох моделей взаємодії. Запропоновано використовувати механізм для визначення складу, пріоритетності та напрямів коригування інструментів цифрової, інвестиційної, фінансової, промислової та інноваційної політики з урахуванням факторних профілів і структурних обмежень окремих груп країн.

Ключові слова: інвестиційна привабливість; цифрова трансформація; бізнес-середовище; країни ЄС; комплексна типологізація; інституційно-економічний механізм; адаптивні модулі.

Рис.: 7. Табл.: 1. Бібл.: 17.

Донковцев Денис Олегович – аспірант кафедри міжнародних економічних відносин та логістики, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: denisdonkovcev@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-4514-7593>

UDC 330.322:004.9(4-672ЄС)
JEL: F15; F21; O33; O38

Donkovtsev D. O. An Institutional and Economic Mechanism for Enhancing the Investment Attractiveness of EU Countries in the Context of Digital Transformation

The relevance of the study stems from the fact that digital transformation intensifies competition among EU countries for investment capital, while its outcomes remain heterogeneous: advanced digital infrastructure, electronic services and high-technology specialisation do not always lead to a corresponding increase in investment attractiveness. The aim of the article is to develop an institutional and economic mechanism for enhancing the investment attractiveness of EU countries in the context of digital transformation, based on a comprehensive typology of countries according to the way in which the digital potential of the business environment is converted into investment outcomes. The study employs integral assessment, cluster, factor and regression analysis, together with systemic, institutional and structural-logical approaches. Data processing was carried out using Microsoft Excel, while multivariate statistical analysis was performed in Statistica. The analysis covers 27 EU countries over the period 2015–2024 and is based on integrated indices of investment attractiveness and business environment digitalisation. The results identify two clusters of countries, establish a transitional zone between them and determine six factors accounting for 82.96% of the total variation in the indicators. A comparison of cluster positions, factor profiles and regression results made it possible to distinguish synergistic, compensatory, imbalanced and inverse models of digital-investment interaction. It was found that similar levels of digitalisation may be associated with different investment outcomes, as these depend on institutional quality, financial capacity, macroeconomic resilience and the structural characteristics of national economies. The scientific novelty lies in improving the organisational and economic foundations for enhancing the investment attractiveness of the EU through the development of a two-tier institutional and economic mechanism combining a common EU-wide core with an adaptive model-oriented tier differentiated according to the four interaction models. The proposed mechanism can be used to determine the composition, priorities and directions for adjusting digital, investment, financial, industrial and innovation policy instruments, considering the factor profiles and structural constraints of individual groups of countries.

Keywords: investment attractiveness; digital transformation; business environment; EU countries; comprehensive typology; institutional and economic mechanism; adaptive modules.

Fig.: 7. Tabl.: 1. Bibl.: 17.

Donkovtsev Denys O. – Postgraduate Student of the Department of International Economic Relations and Logistics, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: denisdonkovcev@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-4514-7593>

Цифрова трансформація змінює умови міжнародної конкуренції за капітал, розширює можливості доступу бізнесу до фінансування, технологій і глобальних ринків та впливає на інвестиційні рішення компаній. Для Європейського Союзу цифровізація є одним із ключових напрямів структурної модернізації, однак її інвестиційні результати істотно відрізняються між країнами. Розвинена цифрова інфраструктура, поширення електронних сервісів і високотехнологічна спеціалізація не завжди супроводжуються пропорційним підвищенням інвестиційної привабливості. Ефективність використання цифрового потенціалу залежить від інституційної якості, фінансової спроможності, макроекономічної стійкості та структури національної економіки.

Неоднорідність країн ЄС обмежує результативність уніфікованих заходів цифрової та інвестиційної політики. Наявні підходи переважно зосереджуються на оцінюванні окремих цифрових чинників, обсягів прямих іноземних інвестицій або рівня технологічної готовності, не пов'язуючи типологію країн із диференційованим доббором інструментів регулювання. Тому наукового розв'язання потребує проблема формування інституційно-економічного механізму, який поєднує спільні засади політики ЄС з адаптацією її інструментів до різних моделей трансформації цифрового потенціалу бізнес-середовища в інвестиційні результати.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ ТА АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Теоретичне осмислення іноземного інвестування в умовах цифровізації пов'язане з трансформацією традиційних конкурентних переваг і механізмів просторової організації діяльності транснаціональних компаній. Ю. Ло [14] доповнює еkleктичну парадигму міжнародного виробництва перевагами відкритих ресурсів, мережевої взаємодії та цифрової інтеграції. М. Гьотц [6] наголошує, що цифровізація змінює вимоги до інвестиційної політики, пріоритет поступово зміщується від нарощування обсягів ПП до залучення капіталу, здатного підтримувати технологічне оновлення, розвиток кластерів і структурну модернізацію економіки.

Емпіричні дослідження підтверджують неоднорідність цифрово-інвестиційних процесів у країнах ЄС. Н. Дзюбановська та В. Маслій [1] на основі кластерного та регресійного аналізу встановили, що розвиток цифрової інфраструктури сприяє активізації іноземних інвестицій, однак його результативність залежить від якості регуляторного середовища та готовності працівників використовувати нові технології. А. Бобеніч Гінтошова і Г. Боді [2], досліджуючи сталі ПП, виявили

відносно стійкі групи країн ЄС, але не підтвердили однозначної відповідності між високим рівнем цифровізації та сприятливими характеристиками залученого капіталу.

Методичне значення для диференціації країн має дослідження П. Енцманн і М. Мослі [7], у якому держави АСЕАН згруповано за виробничими ресурсами, людським капіталом, інституційними характеристиками та технологічною готовністю. Автори довели недоцільність застосування однакових заходів до країн із різною спроможністю завоювати цифрові технології.

Неоднозначний характер цифрово-інвестиційного зв'язку простежується у працях А. Т. Ха та Т. Т. Х. Нгуєн [3], а також А. Т. Ха [4]. У першому дослідженні встановлено нелінійний вплив цифровізації на приплив ПП до європейських країн: позитивний ефект посилюється лише після досягнення певного рівня цифрової зрілості. У другому – підтверджено довгостроковий зв'язок між розвитком цифрового суспільства та залученням зелених ПП, однак значення окремих цифрових компонентів виявилось неоднаковим.

Інституційна зумовленість цифрових ефектів розкрита А. Пріварою та А. Чаплановою [5]. Автори встановили, що інвестиції в інформаційно-комунікаційні технології та електронну комерцію сприяють підвищенню продуктивності, тоді як сама наявність широкопasmової інфраструктури не гарантує відповідної економічної віддачі. Х. Г. Май [8] також виявила різну результативність компонентів цифрової трансформації залежно від рівня розвитку та регіональної належності країн походження капіталу. Дж. Т. Менса і Н. Траоре [9] підтвердили позитивний вплив швидкісного інтернету на ПП, але показали, що він посилюється за наявності надійного електропостачання, транспортної інфраструктури та якісного врядування.

Ю. Чень і Цз. Чень [10] довели, що розвиток цифрової економіки приймаючих країн АСЕАН сприяє залученню китайських зовнішніх інвестицій через технологічні інновації, людський капітал та інституційну якість. Проте орієнтація на інвестиції з однієї країни обмежує можливість поширення отриманих висновків на інші регіони. Контекстну залежність результатів підтверджують Х. Лі та Е. Лян [11], які встановили U-подібний зв'язок між цифровізацією та ПП: на початковому етапі цифрова трансформація може підвищувати витрати адаптації та стримувати інвестиції, а після досягнення технологічної зрілості – посилювати їх залучення. Ю. Лі, Т. Чень і Ц. Чжан [12] доповнюють цей висновок, визначаючи технологічні інновації як посередницький механізм узгодження вхідних і вихідних інвестиційних потоків.

На корпоративному рівні С. У та співавтори [13] встановили позитивний вплив цифрової трансформації на результативність зовнішніх інвестицій через зміцнення репутації та інноваційної спроможності підприємств. Негативний модераційний ефект цифрової інфраструктури приймаючої країни автори пояснюють посиленням конкуренції та зростанням вимог до іноземних компаній. С. Янг і співавтори [15] пов'язують розширення зовнішніх інвестицій із покращенням ESG-характеристик підприємств і зниженням вартості боргового фінансування.

Порівняння результатів попередніх праць виявляє кілька суперечностей. Позитивний вплив цифровізації на ПП підтверджується у працях [1; 4; 8–10], але інші дослідження засвідчують його нелінійність, стадійність і залежність від інституційного контексту [3; 5; 11; 13]. Розвинена цифрова інфраструктура не завжди забезпечує відповідне підвищення інвестиційної привабливості, а високий рівень цифровізації не гарантує залучення сталого або технологічно орієнтованого капіталу. Відмінності у висновках пов'язані з географією досліджень, рівнем аналізу та використанням різних результативних показників – припливу ПП, OFDI, зелених і сталих інвестицій, продуктивності або результативності діяльності підприємств.

Методичним обмеженням наявних праць є відокремленість основних напрямів аналізу. Кластерні дослідження переважно групують країни за цифровою або технологічною готовністю, але не поєднують її з комплексною оцінкою інвестиційної привабливості [1; 2; 7]. Економетричні роботи встановлюють напрям і силу цифрово-інвестиційних залежностей, однак рідко пов'язують їх із типологією країн і диференційованими інструментами політики [3–5; 8–12]. Рекомендації щодо розвитку цифрової інфраструктури, навичок, інституцій та фінансування здебільшого мають універсальний характер, хоча результати досліджень підтверджують суттєву неоднорідність національних економік.

У межах розглянутих праць не представлено підходу, який поєднує комплексне оцінювання інвестиційної привабливості та цифровізації бізнес-середовища, кластерну та факторну типологізацію країн, перевірку характеру цифрово-інвестиційних залежностей і розробки диференційованого інституційно-економічного механізму. Недостатньо дослідженим залишається питання адаптації спільних інструментів політики ЄС до різних моделей трансформації цифрового потенціалу в інвестиційний результат. Заповнення цієї наукової прогалини передбачає виокремлення типів цифрово-інвестиційної взаємодії країн ЄС і обґрунтування для них

взаємопов'язаних, але різних за функціональною спрямованістю та пріоритетністю адаптивних модулів.

МЕТА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження – розробка інституційно-економічного механізму посилення інвестиційної привабливості країн ЄС в умовах цифрової трансформації на основі комплексної типологізації країн за характером перетворення цифрового потенціалу бізнес-середовища на інвестиційні результати та формування дворівневої архітектури механізму, що поєднує загальноєвропейське ядро з адаптивним модельно-орієнтованим контуром для диференціації інструментів цифрової, інвестиційної, фінансової, промислової та інноваційної політики.

Методи дослідження – застосовано інтегральний метод для узагальнення показників інвестиційної привабливості та цифровізації бізнес-середовища; кластерний аналіз – для групування країн ЄС за подібністю цифрово-інвестиційних характеристик; факторний аналіз методом головних компонент – для виявлення латентних чинників і скорочення розмірності даних; регресійний аналіз – для оцінювання ролі факторних компонентів у формуванні інвестиційної привабливості. Системний, інституційний і структурно-логічний підходи використано для розробки дворівневого інституційно-економічного механізму. Обробка даних здійснена в Microsoft Excel, багатовимірний статистичний аналіз – у Statistica.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вихідною аналітичною основою дослідження стали інтегральний індекс інвестиційної привабливості та інтегральний індекс цифровізації бізнес-середовища, розраховані для країн ЄС за 2015–2024 рр. Перший індекс узагальнює параметри залучення іноземного капіталу, інституційної якості, макроекономічної стійкості, ринково-структурного розвитку та інвестиційно-фінансової спроможності. Другий відображає доступність цифрової інфраструктури, поширення цифрових технологій, захищеність цифрового середовища та залучення економіки до високотехнологічних і цифрових видів діяльності. Формування індексів передбачало приведення вихідних показників до зіставного вигляду, їх нормалізацію та подальше агрегування. Методичні засади розрахунку та результати первинного оцінювання інвестиційної привабливості та цифровізації бізнес-середовища докладно висвітлено в попередніх публікаціях автора [16; 17]. Отримані індекси використано як основу для комплексної типологізації країн ЄС і розроблення диференційованого інституційно-економічного механізму.

Комплексна типологізація країн ЄС виявила істотні відмінності в поєднанні цифрових, інституційних, фінансових, структурних і макроекономічних параметрів інвестиційної привабливості. За сукупністю досліджуваних характеристик сформувалися два кластери, просторове розташування яких наведено на *рис. 1*.

До другого кластера увійшли 23 країни ЄС із помірними та загалом збалансованими цифрово-інвестиційними характеристиками. Перший кластер об'єднав Німеччину, Францію, Ірландію та Нідерланди, які вирізняються вищою концентрацією іноземного капіталу, розвиненішою інвестиційно-фінансовою інфраструктурою та більш активним використанням цифрових і високотехнологічних складових у господарській діяльності. Евклідова відстань між центрами кластерів становить 3,05,

що вказує на стійке розмежування сформованих груп за сукупністю досліджуваних параметрів.

Мальта, Люксембург, Данія та Чехія розташовані в перехідній зоні між кластерами. Їх наближення до першого кластера пояснюється високими значеннями окремих показників, однак ці переваги ще не формують настільки цілісного поєднання, як у Німеччині, Франції, Ірландії та Нідерландах. Тому кластерна належність відображає загальний рівень цифрово-інвестиційного розвитку, але не розкриває повною мірою внутрішню структуру сильних сторін і обмежень кожної країни.

Найвиразніше кластери розрізняються за показниками високотехнологічної спеціалізації, розвитку цифрової інфраструктури, поширення цифрових технологій у бізнес-середовищі та динаміки нагромадження капіталу. Інституційні й окремі ма-

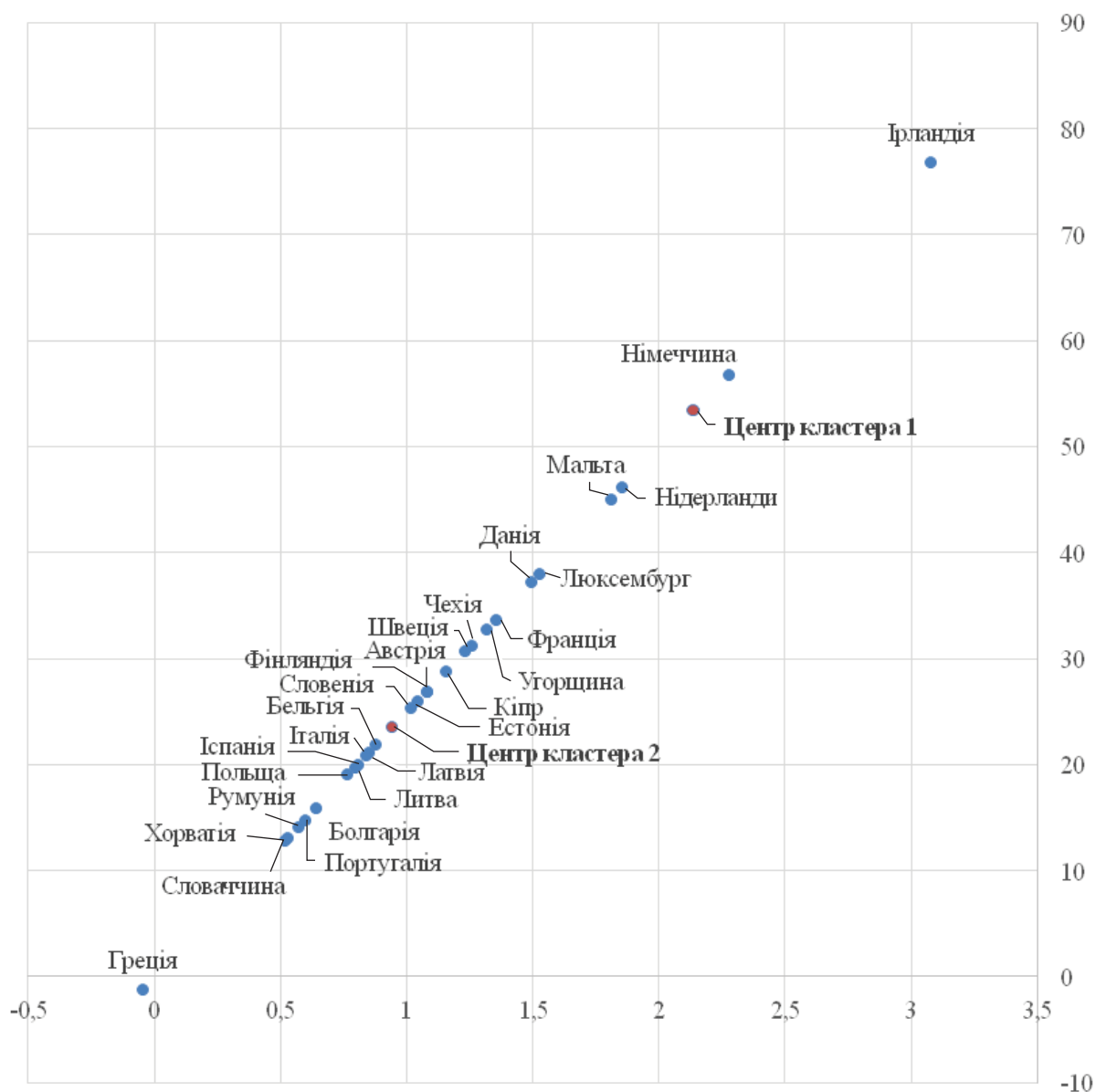

Рис. 1. Просторове розташування країн ЄС у межах сформованих кластерів

Джерело: побудовано автором.

кроекономічні характеристики мають меншу диференціацію, що значною мірою пояснюється спільним нормативним простором і координаційними механізмами ЄС. Однак сам кластерний поділ не дає змоги повністю з'ясувати, які саме поєднання переваг і обмежень формують позицію кожної країни. Тому наступним кроком стало визначення внутрішньої структури цифрово-інвестиційних характеристик за допомогою факторної типологізації.

Факторна типологізація дала змогу об'єднати досліджувані показники в шість узагальнених компонентів, які пояснюють 82,96% їх загальної варіації. Сформовані фактори охоплюють інституційні умови, фінансову спроможність, цифрову інфраструктуру, інвестиційну активність, структурну відкритість і макроекономічну стійкість країн. Порівняння середніх факторних значень дало змогу простежити, за рахунок яких саме переваг і обмежень формуються відмінності між кластерами. Їх факторні профілі наведено на *рис. 2*.

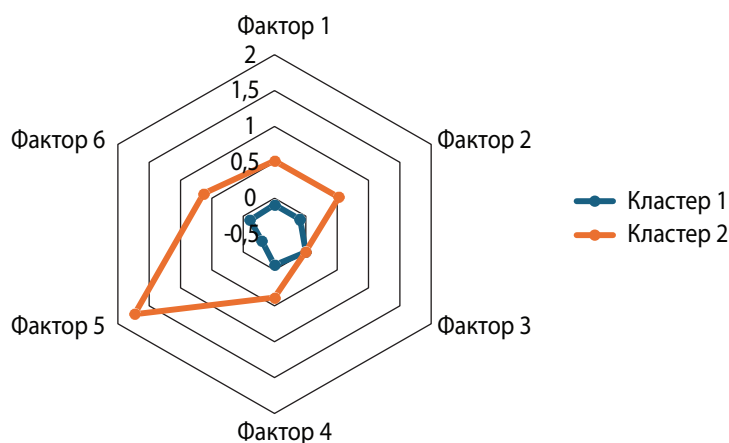

Рис. 2. Факторні профілі кластерів країн ЄС

Джерело: розраховано автором.

Другий кластер має позитивні середні значення за більшістю факторів, що відображає концентрацію інституційних, фінансових, цифрових і структурних переваг. Найбільші відмінності пов'язані з високотехнологічною спеціалізацією, макроекономічною збалансованістю, капіталоутворенням і цифрово-фінансовою спроможністю. Позиції Німеччини, Франції, Ірландії та Нідерландів формуються не за рахунок окремого сильного показника, а завдяки поєднанню кількох взаємодоповнювальних компонентів.

У першому кластері середні факторні значення здебільшого наближені до нуля або мають від'ємний рівень, однак внутрішня неоднорідність цієї групи є значно вищою. Частина країн характе-

ризується відносно збалансованим профілем без різкого домінування окремих факторів. В інших країнах локальні переваги не поєднуються в цілісну цифрово-інвестиційну конфігурацію. Така особливість і пояснює прикордонне положення Мальти, Люксембургу, Данії та Чехії, які наближаються до другого кластера лише за окремими компонентами.

Фактор поточної інвестиційної активності не забезпечив чіткого розмежування між кластерами, оскільки його високі значення зафіксовано в країнах обох груп. Обсяги залученого капіталу, розглянуті окремо від інших характеристик, не визначають загальний цифрово-інвестиційний профіль країни. Більш стійкі позиції виникають за умови поєднання інвестиційної активності з інституційною якістю, розвинутою фінансовою інфраструктурою, цифровою зрілістю та структурною спроможністю економіки.

Факторний аналіз поглибив результати кластеризації та показав, що країни однієї групи можуть відрізнитися як за джерелами інвестиційних переваг, так і за характером обмежень. Для уточ-

нення цих відмінностей кластерні позиції та факторні профілі було співвіднесено з характером взаємозв'язку між цифровізацією бізнес-середовища та інвестиційною привабливістю, а також із результатами регресійної перевірки. На цій основі виокремлено синергічну, компенсаторну, дисбалансовану та інверсійну моделі цифрово-інвестиційної взаємодії, характеристику яких наведено в *табл. 1*.

Наведена типологія засвідчує, що близькі рівні цифровізації можуть поєднуватися з різною інвестиційною результативністю. У межах синергічної моделі цифрові, інституційні та макроекономічні чинники посилюють один одного; у компенсаторній позитивний ефект циф-

Таблиця 1

Типологія країн ЄС за характером взаємодії цифровізації бізнес-середовища та інвестиційної привабливості

Модель	Країни	Кластерно-факторна характеристика	Результат регресійної перевірки	Основна проблема, що потребує регулювання
Синергічна	Бельгія, Фінляндія, Естонія, Італія, Хорватія, Словенія, Швеція, Іспанія, Мальта	Переважно збалансовані факторні профілі без стійкого домінування одного компонента; Мальта має прикордонну позицію та виражену поточну інвестиційну активність	Для Фінляндії підтверджено узгоджений позитивний вплив інституційних, макроекономічних і динамічних чинників	Масштабування сформованої цифрово-інвестиційної синергії та підвищення її структурної стійкості
Компенсаторна	Франція, Нідерланди, Португалія, Греція, Литва, Польща, Болгарія, Данія, Люксембург	Поєднання локально високих і різноспрямованих факторних характеристик; представлена в обох кластерах	Для Польщі виявлено одночасну дію стимулюючих і стримуючих факторів; для Франції – позитивний інституційний ефект за наявності внутрішніх структурних суперечностей	Посилення інвестиційної віддачі наявних інституційних, фінансових, ринкових і структурних переваг
Дисбалансована	Ірландія, Австрія, Угорщина, Чехія	Високі значення окремих факторів без їх узгодженого поєднання; Ірландія належить до другого кластера, Чехія має прикордонну позицію	Для Австрії статистично значущим є обмежене коло інституційних і макроекономічних чинників	Скорочення розриву між цифровим, фінансовим і виробничим потенціалом та його фактичною інвестиційною реалізацією
Інверсійна	Німеччина, Румунія, Кіпр, Словаччина, Латвія	Поєднання слабких або від'ємних факторних позицій у країнах зі структурними обмеженнями та високої концентрації переваг у Німеччині	Для Румунії визначальним є локальний інституційно-цифровий компонент за слабкої ролі інших факторів	Усунення структурної невідповідності між цифровим розвитком та інвестиційною результативністю

Джерело: розроблено автором.

ровізації підтримується іншими економічними перевагами або частково нейтралізує наявні обмеження. Дисбалансована модель відображає неповну реалізацію сформованого потенціалу, тоді як інверсійна характеризується невідповідністю між розвитком цифрового бізнес-середовища та динамікою інвестиційної привабливості.

Регресійна перевірка поглибила цю типологію, виявивши відмінності не лише в силі досліджуваних зв'язків, а й у складі факторів, що визначають інвестиційні результати. Для одних країн вирішальним є узгоджене поєднання кількох позитивних компонентів, для інших – здатність окремих переваг компенсувати інституційні, фінансові або структурні обмеження. За таких умов однаковий набір інструментів цифрової та інвести-

ційної політики не може бути однаково результативним у всіх країнах ЄС.

Урахування виявлених відмінностей стало основою для розробки інституційно-економічного механізму посилення інвестиційної привабливості ЄС в умовах цифрової трансформації. Його призначення полягає в поєднанні спільних напрямів європейської цифрової, інвестиційної, фінансової, промислової та інноваційної політики з інструментами, адаптованими до особливостей окремих моделей цифрово-інвестиційної взаємодії.

Механізм має дворівневу будову й охоплює загальноєвропейське ядро та адаптивний модельно-орієнтований контур. Цільову спрямованість, суб'єктний склад, принципи функціонування, основні блоки та очікувані результати механізму представлено на *рис. 3*.

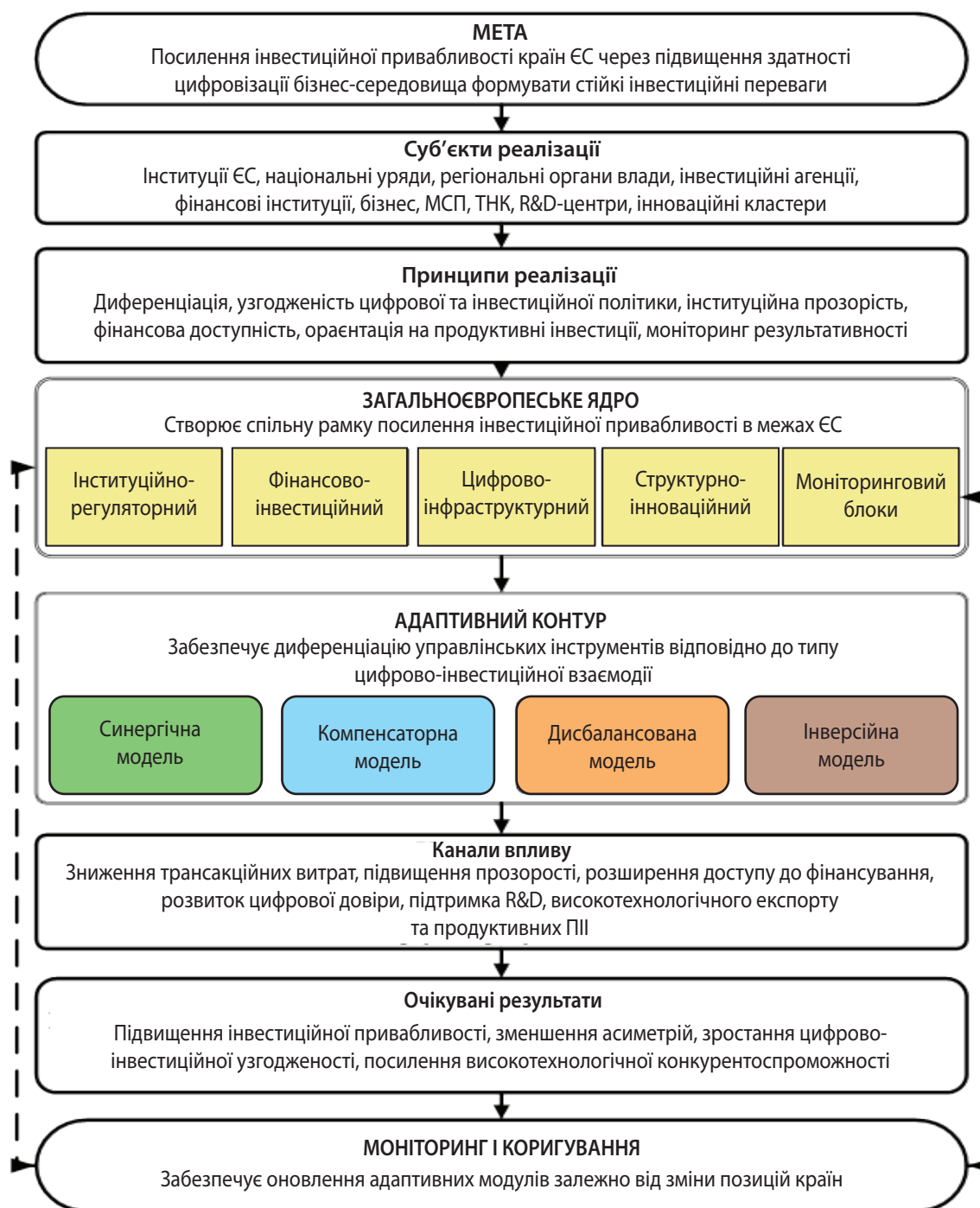

Рис. 3. Інституційно-економічний механізм посилення інвестиційної привабливості ЄС в умовах цифрової трансформації

Джерело: розроблено автором.

Загальноєвропейське ядро формує спільну основу для посилення інвестиційної привабливості країн ЄС. Інституційно-регуляторний, фінансово-інвестиційний, цифрово-інфраструктурний і структурно-інноваційний блоки охоплюють зниження регуляторної невизначеності, розширення доступу бізнесу до фінансування, розвиток цифрової інфраструктури, підтримку досліджень і розробок та стимулювання технологічного оновлення економіки.

Моніторингово-коригувальний блок забезпечує регулярне оцінювання змін у цифрових та інвестиційних параметрах і створює підстави для перегляду застосовуваних інструментів.

Спільні напрями політики набувають різної пріоритетності залежно від того, як цифровий потенціал трансформується в інвестиційний результат. Саме цю функцію виконує адаптивний модельно-орієнтований контур. Його побудова спирається не лише на кластерну належність краї-

ни, а передусім на поєднання її факторних переваг, структурних обмежень і характеру цифрово-інвестиційної взаємодії.

Перший адаптивний модуль призначений для країн синергічної моделі – Бельгії, Фінляндії, Естонії, Італії, Хорватії, Словенії, Швеції, Іспанії та Мальти. У цих країнах розвиток цифрового бізнес-середовища загалом узгоджується з позитивною динамікою інвестиційної привабливості. Подальше посилення цієї взаємодії пов'язане з підвищенням технологічної спрямованості залученого капіталу, підтримкою інноваційних екосистем і розширенням участі національного бізнесу в цифрових ланцюгах створення вар-

тості. Склад інструментів синергічного модуля та особливості їх застосування для збалансованого і прикордонного профілів наведено на *рис. 4*.

У більшості країн синергічної моделі цифрові, інституційні та інвестиційні переваги вже утворюють відносно узгоджену систему. За таких умов основна увага має зосереджуватися на якості залученого капіталу, підтримці високотехнологічних проєктів, комерціалізації цифрових рішень і розвитку інноваційних екосистем. Йдеться про поглиблення наявної взаємодії, а не про подолання базових інституційних чи інфраструктурних обмежень.

Окремого підходу потребує Мальта, прикордонна кластерна позиція якої поєднується з високою поточною інвестиційною активністю. Подаль-

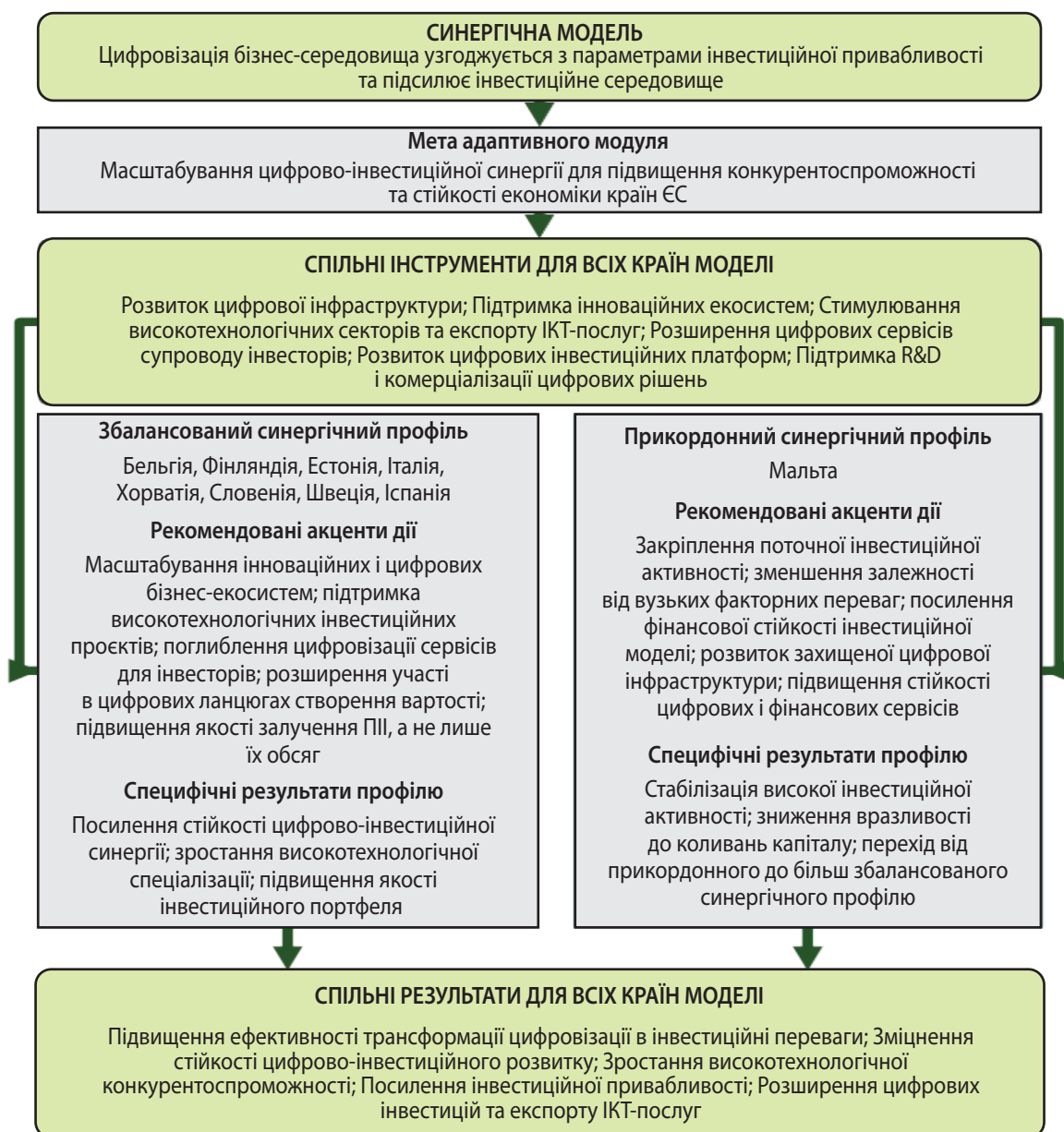

Рис. 4. Адаптивний модуль інституційно-економічного механізму для синергічної моделі взаємодії цифровізації бізнес-середовища та інвестиційної привабливості країн ЄС

Джерело: розроблено автором.

ше зміцнення її цифрово-інвестиційного профілю залежить від диверсифікації джерел капіталу, посилення фінансової та кіберстійкості, а також розширення секторної структури інвестицій. Спільна спрямованість модуля при цьому зберігається, проте пріоритетність інструментів коригується відповідно до стійкості сформованих переваг.

Інша логіка характерна для компенсаторної моделі, до якої належать Франція, Нідерланди, Португалія, Греція, Литва, Польща, Болгарія, Данія та Люксембург. У цих країнах цифровіза-

ція підтримує інвестиційну привабливість разом із інституційними, фінансовими, ринковими та структурними чинниками, але її ефект залишається нерівномірним. Тому компенсаторний модуль спрямований на повніше використання наявних переваг через поєднання цифрових інструментів із заходами промислової, фінансової, інвестиційної та регіональної політики. Склад інструментів компенсаторного модуля та напрями їх застосування для структурно сильного профілю, профілю з частковою реалізацією потенціалу та прикордонного профілю наведено на рис. 5.

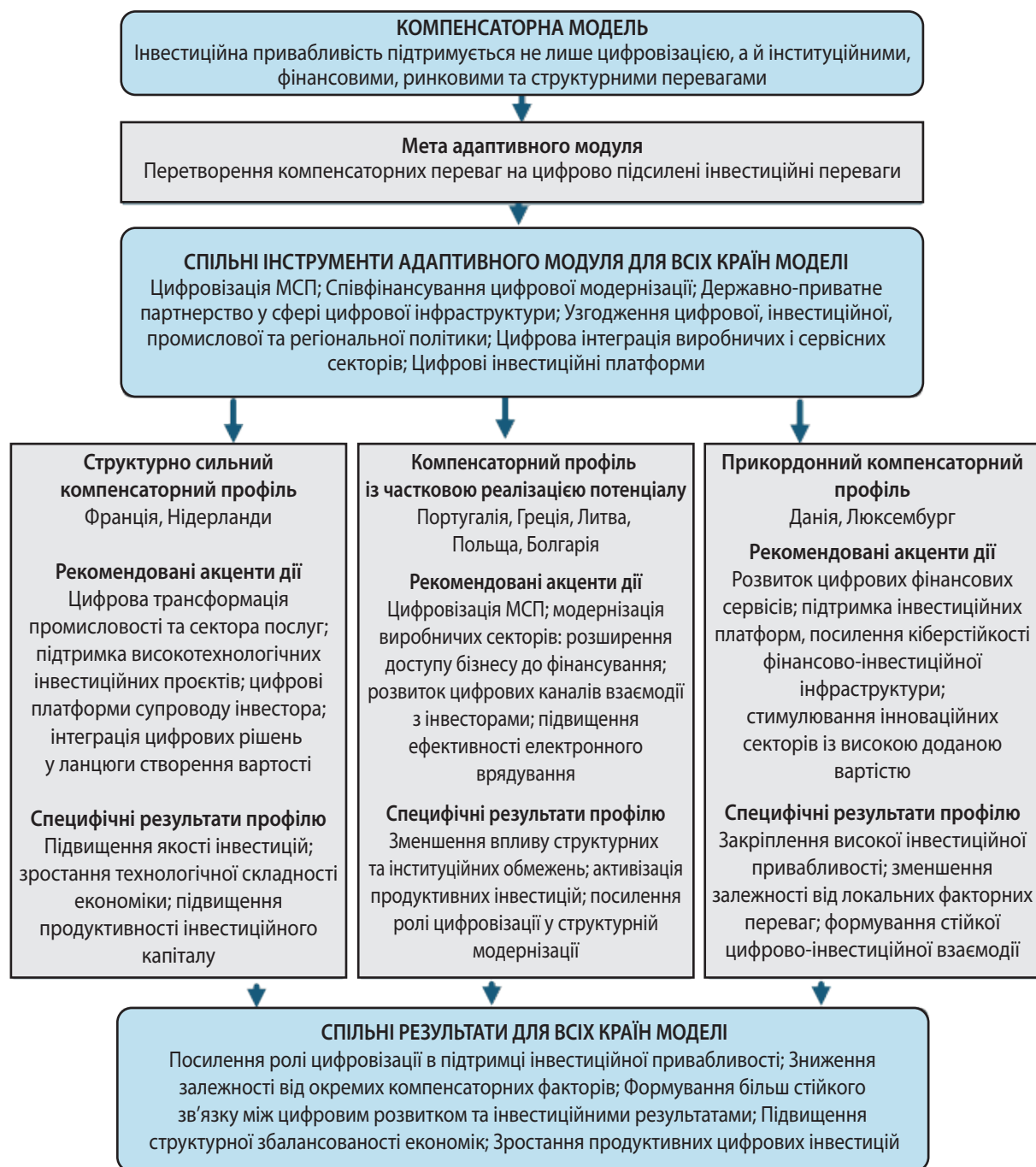

Рис. 5. Адаптивний модуль інституційно-економічного механізму для компенсаторної моделі взаємодії цифровізації бізнес-середовища та інвестиційної привабливості країн ЄС

Джерело: розроблено автором.

Франція та Нідерланди мають найсильніші вихідні позиції в межах компенсаторної моделі. Розвинене інституційне та фінансове середовище, структурні переваги та значний технологічний потенціал створюють підґрунтя для поглиблення цифровізації промисловості та сектора послуг, розвитку високотехнологічних виробництв і зміцнення позицій у міжнародних ланцюгах створення вартості. Пріоритетним завданням для цих країн є підвищення інвестиційної віддачі вже сформованих переваг.

У Португалії, Греції, Литві, Польщі та Болгарії цифровий розвиток має компенсувати фрагментарність інституційних, фінансових і структурних умов. Найбільше значення тут мають технологічне оновлення малого та середнього бізнесу, розширення доступу до фінансування, розвиток електронних державних і бізнес-сервісів та інтеграція підприємств у сучасні виробничі мережі. Для Данії та Люксембургу актуальним є інше завдання – поєднати локально виражені факторні переваги в цілісніший цифрово-інвестиційний профіль через розвиток цифрових фінансових сервісів, кіберстійкої інфраструктури та інноваційних секторів із високою доданою вартістю.

У країнах дисбалансованої моделі проблема має глибший характер: окремі цифрові, фінансові або структурні переваги не забезпечують співмірного посилення інвестиційної привабливості. До цієї групи належать Ірландія, Австрія, Угорщина та Чехія. Розрив між наявним потенціалом і результативністю його використання виникає через недостатнє узгодження цифрової трансформації з промисловою модернізацією, фінансовими механізмами та залученням продуктивного капіталу. Склад інструментів дисбалансованого модуля та напрями їх застосування для профілю високої інвестиційної концентрації, профілю з частковою реалізацією переваг і прикордонного профілю наведено на *рис. 6*.

В Ірландії дисбаланс пов'язаний із високою концентрацією транснаціонального капіталу, економічний ефект від якого недостатньо поширюється на внутрішній сектор. Посилення зв'язків між міжнародними корпораціями, національними малими та середніми підприємствами, дослідницькими установами та місцевими постачальниками сприятиме глибшій інтеграції залучених інвестицій у національну економіку.

Для Австрії та Угорщини важливим є поєднання цифрових і фінансових переваг із завданнями промислової модернізації та інноваційного розвитку. У центрі відповідного інструментарію перебувають технологічне оновлення виробни-

цтва, автоматизація, використання промислових даних, підтримка інноваційного підприємництва та комерціалізація цифрових рішень. Чехія, з огляду на прикордонну кластерну позицію, потребує поглиблення цифровізації виробничих ланцюгів, розвитку інноваційних кластерів і залучення високотехнологічних інвестицій, здатних повніше реалізувати її виробничо-технологічний потенціал.

В інверсійній моделі розрив між цифровими параметрами та інвестиційною результативністю набуває іншої форми. До неї належать Німеччина, Румунія, Кіпр, Словаччина та Латвія. Попри спільну ознаку (відсутність очікуваної інвестиційної віддачі від розвитку цифрового бізнес-середовища), причини такої невідповідності суттєво різняться. У Німеччині вони пов'язані з обмеженою додатковою продуктивністю зрілої цифрово-промислової системи, тоді як в інших країнах групи визначальними залишаються інституційні, фінансові та інфраструктурні обмеження.

Склад інструментів інверсійного модуля та напрями їх застосування для профілю зрілої економіки та профілю структурних обмежень наведено на *рис. 7*.

Німеччина репрезентує інверсійний профіль зрілої економіки. Значний цифрово-промисловий потенціал і концентрація факторних переваг уже не забезпечують пропорційного приросту інвестиційної привабливості. Подальші зміни мають бути пов'язані з підвищенням продуктивності технологічної бази, спрощенням регуляторного супроводу інноваційних проєктів, поглибленням цифровізації виробництва та ширшим залученням малого і середнього бізнесу до цифровізованих промислових мереж.

У Румунії, Кіпрі, Словаччині та Латвії інверсійна взаємодія має інше підґрунтя. Недостатня сформованість інституційних, фінансових та інфраструктурних передумов обмежує здатність бізнесу використовувати цифрові можливості для залучення та продуктивного освоєння капіталу. Пріоритетними залишаються підвищення передбачуваності регуляторного середовища, розширення доступу підприємств до фінансування, розвиток захищеної цифрової інфраструктури та підтримка технологічного оновлення. Для Кіпру особливого значення набуває спрямування залучених фінансових потоків у реальні інвестиції цифрового й інноваційного характеру.

Відмінність між двома профілями інверсійної моделі визначає й різну спрямованість інструментів. Країни зі структурними обмеженнями потребують передусім зміцнення базових інституційних, фінансових та інфраструктурних умов. Для зрілої економіки акцент зміщується на ефективність використання вже накопиченого цифрово-промис-

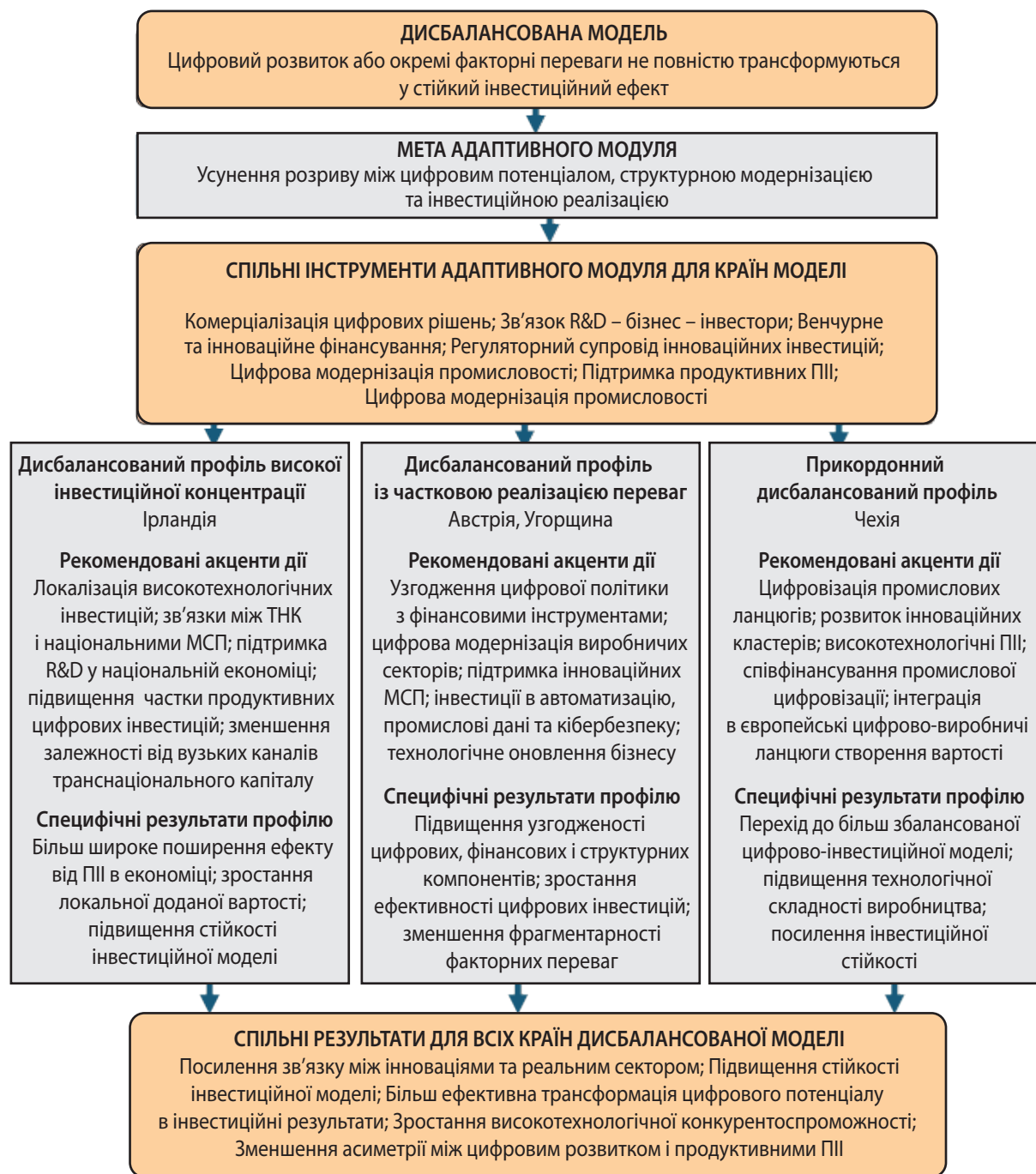

Рис. 6. Адаптивний модуль інституційно-економічного механізму для дисбалансованої моделі взаємодії цифровізації бізнес-середовища та інвестиційної привабливості країн ЄС

Джерело: розроблено автором.

логового потенціалу та підвищення його інвестиційної віддачі.

Запропонований механізм поєднує єдину інституційну основу ЄС із диференційованим добром інструментів для країн із різними цифрово-інвестиційними профілями. Загальноєвропейське ядро задає спільні напрями регулювання, фінансування, інфраструктурного розвитку та інноваційної підтримки, тоді як адаптивні модулі

визначають пріоритетність їх застосування відповідно до джерел переваг і характеру обмежень кожної моделі.

Належність країни до певної моделі не є сталою. Зміни інвестиційної активності, галузевої структури, цифрової інфраструктури та фінансової спроможності можуть змінювати факторний профіль і спосіб перетворення цифрового потенціалу на інвестиційний результат. Тому моніторинг має охоплювати оновлення інтегральних оцінок, клас-

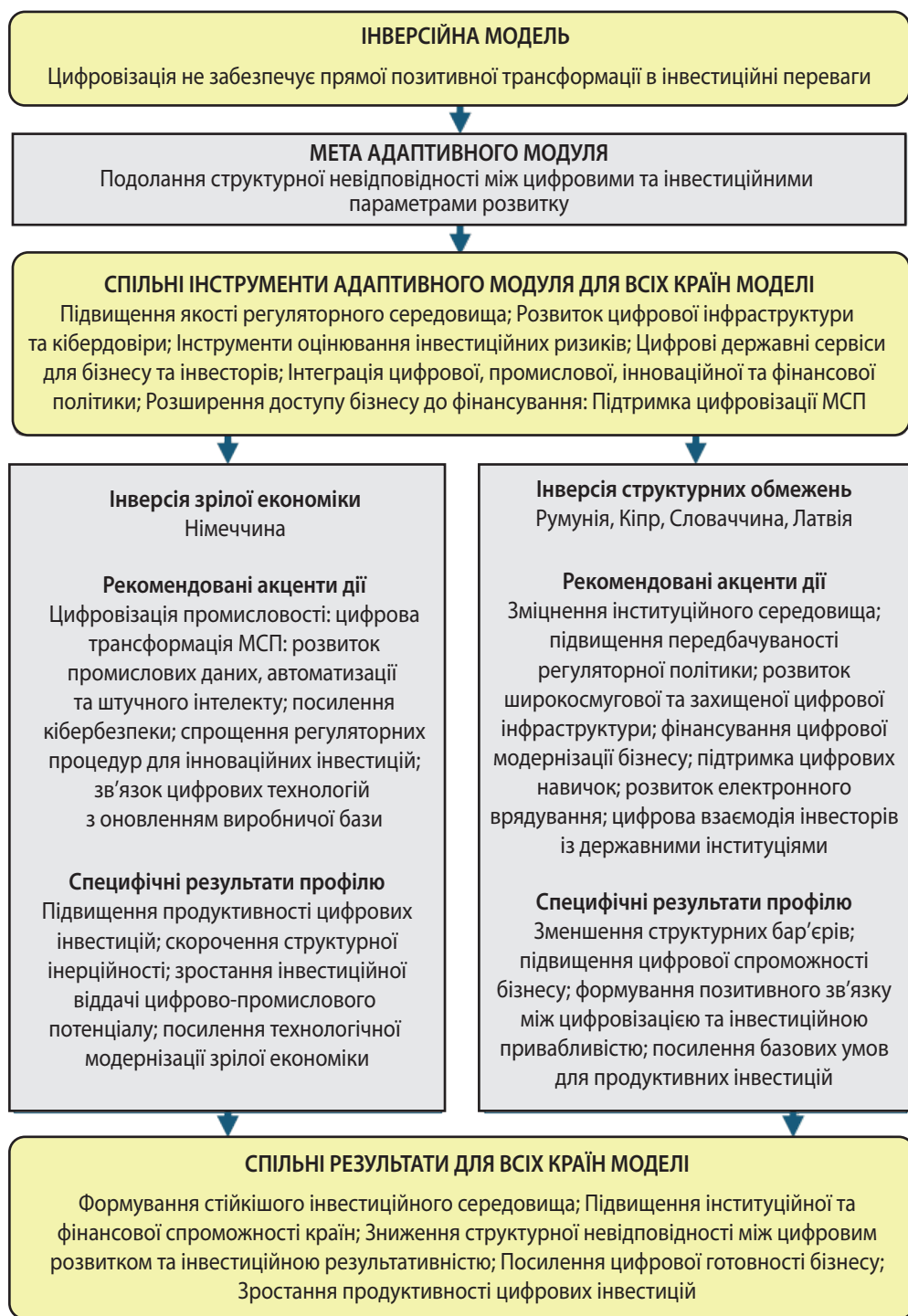

Рис. 7. Адаптивний модуль інституційно-економічного механізму для інверсійної моделі взаємодії цифровізації бізнес-середовища та інвестиційної привабливості країн ЄС

Джерело: розроблено автором.

терних позицій і факторних характеристик, а коригування інструментів повинно спиратися на зміст виявлених змін, а не лише на формальне переміщення країни між кластерами.

Результативність механізму доцільно оцінювати не тільки за обсягами залученого капіталу. Важливішими є його технологічна спрямованість, внесок у модернізацію виробництва, розвиток до-

сліджень і розробок, підвищення продуктивності, розширення високотехнологічного експорту та включення малого і середнього бізнесу до цифрових ланцюгів створення вартості. Поєднання цих критеріїв дає змогу оцінити, наскільки цифрова трансформація справді посилює інвестиційну привабливість і створює довгострокові передумови для скорочення асиметрій у межах ЄС.

ОБГОВОРЕННЯ

Отримані результати підтверджують висновки Н. Дзюбановської та В. Маслія [1] про неоднорідність цифрово-інвестиційних процесів у країнах ЄС і залежність інвестиційної віддачі цифровізації від якості регуляторного та інституційного середовища. Виявлення двох кластерів і перехідної зони між ними поглиблює цей підхід, оскільки групування здійснено не лише за цифровими характеристиками, а за сукупністю інституційних, фінансових, структурних, макроекономічних і цифрових параметрів. Результати також узгоджуються з висновками А. Бобеніч Гінтошової та Г. Боді [2], які не виявили одностійкої відповідності між високим рівнем цифровізації та сприятливими характеристиками ПП.

Встановлена неоднаковість трансформації цифрового потенціалу в інвестиційні результати доповнює праці Л. Т. Ха та Т. Т. Х. Нгуєн [3], Л. Т. Ха [4], Х. Лі та Е. Лян [11], у яких цифрово-інвестиційний зв'язок визначено як нелінійний і залежний від стадії цифрової зрілості. Виокремлення синергійної, компенсаторної, дисбалансованої та інверсійної моделей конкретизує природу такої неоднорідності. Зокрема, високий цифрово-промисловий потенціал може забезпечувати стійку інвестиційну синергію, частково компенсувати структурні обмеження або не створювати очікуваної додаткової інвестиційної віддачі.

Роль інституційних, фінансових та інфраструктурних передумов, виявлена у факторних і регресійних результатах, відповідає висновкам А. Прівари та А. Чапланової [5], Х. Г. Май [8], Дж. Т. Менсі та Н. Траоре [9]. Розвинена цифрова інфраструктура не є самодостатнім чинником інвестиційної привабливості без належної якості врядування, фінансової доступності, людського капіталу та спроможності бізнесу використовувати цифрові технології. Положення П. Енцманн і М. Мослі [7] щодо недоцільності однакових заходів для країн із різною технологічною готовністю отримало подальший розвиток через обґрунтування диференційованих адаптивних модулів.

Оригінальний авторський внесок полягає в поєднанні кількох рівнів аналізу в єдиній логіці: інтегрального оцінювання інвестиційної привабливості та цифровізації бізнес-середовища, кореляційно-просторової, кластерної та факторної типологізації, регресійної перевірки та формування інституційно-економічного механізму. На відміну від підходів, у яких типологізація країн і рекомендації щодо політики розглядаються окремо, запропонована конструкція безпосередньо пов'язує цифрово-інвестиційний профіль країни зі складом і пріоритетністю інструментів регулювання.

Представлене дослідження має певні обмеження. Аналіз охоплює 27 країн ЄС у 2015–2024 рр. і ґрунтується на агрегованих макроекономічних показниках, тому не відображає регіональних, галузевих і корпоративних відмінностей усередині національних економік. Використання доступних міжнародних індикаторів обмежує можливість урахування окремих якісних характеристик цифрового середовища та інвестиційних проєктів. Регресійна перевірка проведена для репрезентативних країн кожної моделі й уточнює типові факторні конфігурації, але не замінює окремого економетричного оцінювання для всіх держав. Сформована типологія відображає закономірності досліджуваного періоду та потребує регулярного оновлення в міру зміни цифрових, інституційних і структурних параметрів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження підтвердило суттєву неоднорідність країн ЄС за характером поєднання параметрів інвестиційної привабливості та цифровізації бізнес-середовища. Кластерний аналіз виокремив дві основні групи країн і перехідну зону, а факторний аналіз дав змогу визначити шість латентних компонентів, які пояснюють 82,96% загальної варіації показників. Порівняння кластерних позицій, факторних профілів і результатів регресійної перевірки засвідчило, що близькі рівні цифрового розвитку можуть супроводжуватися різною інвестиційною результативністю.

За характером трансформації цифрового потенціалу бізнес-середовища в інвестиційні результати виокремлено синергійну, компенсаторну, дисбалансовану та інверсійну моделі. Синергійна модель характеризується узгодженим поєднанням цифрових, інституційних та інвестиційних переваг; компенсаторна – підтриманням інвестиційної привабливості через взаємодію цифрових та інших економічних чинників; дисбалансована – неповною реалізацією накопиченого потенціалу; інверсійна – невідповідністю між цифровим розвитком та його інвестиційною віддачею.

Наукова новизна дослідження полягає в удосконаленні організаційно-економічних засад посилення інвестиційної привабливості ЄС в умовах цифровізації. Розроблено інституційно-економічний механізм посилення інвестиційної привабливості країн ЄС в умовах цифрової трансформації, який, на відміну від існуючих підходів, ґрунтується на комплексній типологізації країн за характером трансформації цифрового потенціалу бізнес-середовища в інвестиційні результати на основі поєднання кореляційно-просторового, кластерного,

факторного та регресійного аналізу. Механізм має дворівневу архітектуру у складі загальноєвропейського ядра та адаптивного модельно-орієнтованого контуру, диференційованого відповідно до синергічної, компенсаторної, дисбалансованої та інверсійної моделей.

Практичне значення результатів полягає в можливості визначати склад, послідовність і пріоритетність інструментів цифрової, інвестиційної, фінансової, промислової та інноваційної політики з урахуванням факторних профілів і структурних обмежень окремих груп країн. Інституціям ЄС доцільно використовувати загальноєвропейське ядро механізму для узгодження регуляторних, фінансових та інфраструктурних заходів. Національним урядам та інвестиційним агенціям рекомендовано коригувати набір інструментів відповідно до модельної належності країни. Фінансові установи можуть застосовувати типологію для оцінювання інвестиційних ризиків і визначення пріоритетів фінансування цифрових та інноваційних проєктів. Для бізнесу запропонований підхід створює основу для оцінювання якості національного інвестиційного середовища та перспектив участі у цифрових ланцюгах створення вартості.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з оновленням типології за новими статистичними даними, розширенням системи показників характеристиками цифрової безпеки, штучного інтелекту, цифрових навичок і якості інвестицій, а також проведенням галузевого та регіонального аналізу. Окремого вивчення потребує динаміка переходу країн між моделями, оцінювання результативності запропонованих інструментів у часі та перевірка можливості адаптації механізму до інших інтеграційних об'єднань. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Dziubanovska N., Maslii V. Digital economy and foreign investment processes of EU countries: analytical aspect. *Economic Analysis*. 2023. Vol. 33. No. 1. P. 278-287.
DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.01.278>
2. Bobenič Hintošová A., Bódy G. Sustainable FDI in the Digital Economy. *Sustainability*. 2023. Vol. 15. Iss. 14. Art. 10794.
DOI: <https://doi.org/10.3390/su151410794>
3. Ha L. T., Nguyen T. T. H. Impacts of digitalization on foreign investments in the European region during the COVID-19 pandemic. *Development Studies Research*. 2022. Vol. 9. Iss. 1. P. 177-191.
DOI: <https://doi.org/10.1080/21665095.2022.2074863>
4. Ha L. T. Digital society and green foreign direct investment in Europe. *Discover Sustainability*. 2026. Vol. 7. Art. 215.
DOI: <https://doi.org/10.1007/s43621-025-01852-z>

5. Přívara A., Čaplánová A. Institutions, digital investment potential and productivity growth in EU and Southeast Asia. *The Journal of Risk Finance*. 2025. Vol. 26. Iss. 5. P. 722-744.
DOI: <https://doi.org/10.1108/JRF-04-2025-0180>
6. Götz M. Attracting Foreign Direct Investment in the Era of Digitally Reshaped International Production: The Primer on the Role of the Investment Policy and Clusters – The Case of Poland. *Journal of East-West Business*. 2020. Vol. 26. Iss. 2. P. 131-160.
DOI: <https://doi.org/10.1080/10669868.2019.1692985>
7. Enzmann P., Moesli M. Seizing opportunities: ASEAN country cluster readiness in light of the fourth industrial revolution. *Asia and the Global Economy*. 2022. Vol. 2. Iss. 1. Art. 100021.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.aglobe.2021.100021>
8. Mai H. G. Digital transformation as a catalyst for foreign direct investment: evidence from an emerging economy. *Cogent Economics & Finance*. 2025. Vol. 13. Iss. 1. Art. 2586304.
DOI: <https://doi.org/10.1080/23322039.2025.2586304>
9. Mensah J. T., Traore N. Infrastructure Quality and FDI Inflows: Evidence from the Arrival of High-Speed Internet in Africa. *The World Bank Economic Review*. 2024. Vol. 38. Iss. 1. P. 1-23.
DOI: <https://doi.org/10.1093/wber/lhad021>
10. Chen Y., Chen J. Does the development of host country's digital economy promote China's OFDI? Evidence from ASEAN countries. *International Journal of Emerging Markets*. 2025. Vol. 21. Iss. 4. P. 1161-1179.
DOI: <https://doi.org/10.1108/IJOEM-12-2024-2154>
11. Li H., Liang E. Double-edged sword effect of digital economy on FDI: evidence from Chinese cities. *Post-Communist Economies*. 2025. Vol. 37. Iss. 7. P. 974-1008.
DOI: <https://doi.org/10.1080/14631377.2025.2517983>
12. Li Y., Chen T., Zhang Z. Can digital economy development improve the coordination of IFDI and OFDI? Evidence from 246 cities in China. *Technology Analysis & Strategic Management*. 2025. Vol. 37. Iss. 12. P. 2830-2844.
DOI: <https://doi.org/10.1080/09537325.2024.2383599>
13. Wu S., Liu X., Xiang Y., Liu Z., Fan M. Does Digital Transformation Affect Outward Foreign Direct Investment Performance? Evidence from China. *Sustainability*. 2025. Vol. 17. Iss. 2. Art. 779.
DOI: <https://doi.org/10.3390/su17020779>
14. Luo Y. New OLI advantages in digital globalization. *International Business Review*. 2021. Vol. 30. Iss. 2. Art. 101797.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2021.101797>
15. Yang X., Gan H., Luo S., Lv J. A Study on the Impact of Enterprise Digital Evolution on Outward Foreign Investments. *Sustainability*. 2024. Vol. 16. Iss. 10. Art. 4021.
DOI: <https://doi.org/10.3390/su16104021>
16. Донковцев Д. О. Методичний підхід до інтегрального оцінювання інвестиційної привабливості країн ЄС. *Економічний простір*. 2026. № 214. С. 89-99.
DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.214.89-99>

17. Donkovtcev D. A digital profile of the business environment in EU countries within the framework of determinants of investment attractiveness. *Transforming education with modern digital tools and technologies* : proceedings of the XXVIII International Scientific and Practical Conference (Milan, Italy. July 14–17, 2026). Milan, Italy : International Science Group, 2026. P. 170–174.
DOI: <https://doi.org/10.46299/ISG.2026.1.28>

REFERENCES

- Bobenič Hintošová A. & Bódy G. (2023). Sustainable FDI in the Digital Economy. *Sustainability*, 14(15), 10794.
<https://doi.org/10.3390/su151410794>
- Chen Y. & Chen J. (2025). Does the development of host country's digital economy promote China's OFDI? Evidence from ASEAN countries. *International Journal of Emerging Markets*, 4(21), 1161–1179.
<https://doi.org/10.1108/IJOEM-12-2024-2154>
- Donkovtcev D. (2026). A digital profile of the business environment in EU countries within the framework of determinants of investment attractiveness. *Transforming education with modern digital tools and technologies*: proceedings of the XXVIII International Scientific and Practical Conference (Milan, Italy. July 14–17, 2026) (p. 170–174). Milan, Italy: International Science Group.
<https://doi.org/10.46299/ISG.2026.1.28>
- Donkovtsev D. O. (2026). Metodichniy pidkhid do intehralnoho otsiniuvannia investytsiinoi pryvablyvosti krain YeS [Methodological approach to the integral assessment of the investment attractiveness of EU countries]. *Ekonomichniy prostir*, 214, 89–99.
<https://doi.org/10.30838/EP.214.89-99>
- Dziubanovska N. & Maslii V. (2023). Digital economy and foreign investment processes of EU countries: analytical aspect. *Economic Analysis*, 1(33), 278–287.
<https://doi.org/10.35774/econa2023.01.278>
- Enzmann P. & Moesli M. (2022). Seizing opportunities: ASEAN country cluster readiness in light of the fourth industrial revolution. *Asia and the Global Economy*, 1(2), 100021.
<https://doi.org/10.1016/j.aglobe.2021.100021>
- Götz M. (2020). Attracting Foreign Direct Investment in the Era of Digitally Reshaped International Production: The Primer on the Role of the Investment Policy and Clusters – The Case of Poland. *Journal of East-West Business*, 2(26), 131–160.
<https://doi.org/10.1080/10669868.2019.1692985>
- Ha L. T. & Nguyen T. T. H. (2022). Impacts of digitalization on foreign investments in the European region during the COVID-19 pandemic. *Development Studies Research*, 1(9), 177–191.
<https://doi.org/10.1080/21665095.2022.2074863>
- Ha L. T. (2026). Digital society and green foreign direct investment in Europe. *Discover Sustainability*, 7, 215.
<https://doi.org/10.1007/s43621-025-01852-z>
- Li Y., Chen T. & Zhang Z. (2025). Can digital economy development improve the coordination of IFDI and OFDI? Evidence from 246 cities in China. *Technology Analysis & Strategic Management*, 12(37), 2830–2844.
<https://doi.org/10.1080/09537325.2024.2383599>
- Li H. & Liang E. (2025). Double-edged sword effect of digital economy on FDI: evidence from Chinese cities. *Post-Communist Economies*, 7(37), 974–1008.
<https://doi.org/10.1080/14631377.2025.2517983>
- Luo Y. (2021). New OLI advantages in digital globalization. *International Business Review*, 2(30), 101797.
<https://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2021.101797>
- Mai H. G. (2025). Digital transformation as a catalyst for foreign direct investment: evidence from an emerging economy. *Cogent Economics & Finance*, 1(13), 2586304.
<https://doi.org/10.1080/23322039.2025.2586304>
- Mensah J. T. & Traore N. (2024). Infrastructure Quality and FDI Inflows: Evidence from the Arrival of High-Speed Internet in Africa. *The World Bank Economic Review*, 1(38), 1–23.
<https://doi.org/10.1093/wber/lhad021>
- Prívára A. & Čaplánová A. (2025). Institutions, digital investment potential and productivity growth in EU and Southeast Asia. *The Journal of Risk Finance*, 5(26), 722–744.
<https://doi.org/10.1108/JRF-04-2025-0180>
- Wu S., Liu X., Xiang Y., Liu Z. & Fan M. (2025). Does Digital Transformation Affect Outward Foreign Direct Investment Performance? Evidence from China. *Sustainability*, 2(17), 779.
<https://doi.org/10.3390/su17020779>
- Yang X., Gan H., Luo S. & Lv J. (2024). A Study on the Impact of Enterprise Digital Evolution on Outward Foreign Investments. *Sustainability*, 10(16), 4021.
<https://doi.org/10.3390/su16104021>

Дослідження не отримувало зовнішнього фінансування.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.

Під час підготовки статті було використано окремі інструменти штучного інтелекту та цифрові сервіси допоміжного характеру. Grammarly застосовувався для перевірки правопису, граматики та стилістичного редагування окремих фрагментів тексту, Gemini використовувався для технічної допомоги під час оформлення списку джерел відповідно до бібліографічних стандартів, а також для перекладу англomовної анотації. Автор несе повну відповідальність за науковий зміст, достовірність даних, коректність бібліографічного опису, результати дослідження та сформульовані висновки.

Стаття надійшла до редакції / Received: 11.07.2026

Статтю прийнято до публікації / Accepted: 25.07.2026

Оприлюднено / Published: 18.08.2026